

ORGANISATION TODTs VIRKSOMHET PÅ MELLAND UNDER KRIGEN

Forholdene for fangene er den mest tragiske delen av Støttepunktets historie, og vi vet svært lite om dem som var plassert i fangeleiren i «Soldatdalen». Vi har imidlertid grunn til å tro at dette var rene slavearbeidere fra Øst-Europa. Styret i Melland Forts Venner har hatt et ønske om å finne ut mer om disse fangene, ikke minst fordi vi mener at dette ville være en viktig del av vår formidling til ungdommer. Vi har ikke gitt opp å finne ut mer om dem, men det har hittil vist seg å være nesten umulig.

Våren 2024 fikk vi imidlertid kjennskap til at det skulle finnes en eske i Riksarkivet som kunne inneholde informasjon om Melland fort. Vi undersøkte dette nærmere og fant ut at denne esken inneholdt i alt 102 ark, noen i form av små notiser, andre var fullskrevne ark. Etter noe tid fikk vi gehør for at dokumentene ble scannet og overført til Digitalarkivet (DA).

Vi har nå kopiert alle dokumentene og lagt dem inn i arkivet til Melland Forts Venner (MFV). I dette dokumentet er de referert til i parentes i den rekkefølgen de ligger i MFVs arkiv. Det stemmer ikke nødvendigvis med rekkefølgen i DA. På forespørsel kan alle interesserte få lese dem også i vårt arkiv. De ligger dessuten tilgjengelig i DA.

Alle er skrevet på tysk. For å forenkle tilgangen for alle interesserte, har jeg i dette dokumentet laget et resymé av det som er nedtegnet på hvert ark. Dette er ingen oversettelse ord for ord, men innholdet skal være temmelig komplett. Noen er også ordrett oversatt. Jeg tror jeg har valgt en form som er mer tilgjengelig for alle.

Organisation Todt (OT) var Norges største byggherre under krigen, og anleggsvirksomheten besto av tre avdelinger; festnings-, jernbane- og veibygging. På Melland var de to første avdelingene de dominerende. I de scannede dokumentene er det jernbanebyggingen som er omtalt.

Dokumentene sier dessverre ingenting spesifikt om fangene inne på Melland fort. De handler utelukkende om dem som arbeidet med jernbanebyggingen i Organisation Todt (OT), men det var faktisk også OT som hadde kommandoen over krigsfangene fra bl.a. Sovjet og Polen. Vi vet f.eks. at det våren 1942 kom ca 1000 polske krigsfanger til Norge, og de ble satt til arbeid for OT. Behandlingen av dem var vesentlig bedre enn den som andre fange-kategorier måtte utstå, og i motsetning til disse fikk de lønn. De skulle også ha rettigheter i henhold til Genèvekonvensjonene, bl.a. tilgang til helsehjelp, noe også et av de scannede dokumentene viser. De fleste arbeiderne på Melland var fra Polen, og de fikk lønn. De kunne altså ha vært krigsfanger.

Nå arbeidet nok uansett arbeiderne i OT under spesielle forhold, og det var slett ikke slik at alle disse var frivillige arbeidere. Mange kom fra Polen og Øst-Europa. De kunne være arbeidere som av ulike grunner hadde meldt seg

frivilling, det kunne være menn som ikke var egnet til krigsinnsats eller noen av dem kunne faktisk være tvunget til arbeid fra okkuperte områder. Mange var altså tvangsarbeidere. De hadde nok en noe bedre behandling enn det krigsfangene inne på fortet fikk. Likevel viser dokumentene at disse menneskene stort sett levde under arbeidsforhold som var preget av at de var underlagt okkupantenes vilje og kommando.

I dokumentene finnes også navnelister. På sikt kan dette gi oss muligheter til å finne ut mer om arbeiderne i OT på Melland. Det finnes nemlig en unik kilde i OT-arkivet i Riksarkivet, et sentralt arkiv over samtlige tvangsarbeidere tilknyttet OT i Norge. Når vi nå vet at de fleste som arbeidet med jernbanen på Melland, kom fra Polen, og når vi faktisk har noen navnelister, så kan vi søke mer målrettet i arkivet. Dette arkivet er ikke fritt tilgjengelig i DA, men undertegnede har fått tidsbegrenset tilgang til disse opplysningene, og det vil vi i MFV benytte oss av.

Jeg håper dette resyméet gir et visst innblikk i de spesielle forholdene som rådet i vårt nærområde for temmelig nøyaktig 80 år siden.

Lesund 4. desember 2024

For styret i MFV

Kolbjørg Ødegaard

sekretær

Dokument nr 1: Mannskapsrapport, 12. juli 1944:

Følgende nasjonaliteter arbeidet da som sivile med jernbanen på Melland fort:

Tyske: 4 personer Polske: 101 personer Latvia: 3 personer Kviterussland: 1 person
Norge: 3 personer Sum: 112 personer

Det var to firma som var engasjert i jernbanebyggingen på dette tidspunktet: Bredabau og Milke. Seinere blir «Breit und Daub» oppgitt å være det største firmaet.

Noen av arbeiderne ser også ut til å ha oppdrag «Im Lager», altså i leiren. Tidligere har vi hørt at det var OT som hadde oppdraget med jernbanebyggingen fra Kallandsvågen til Finset, mens fangene hadde oppdraget med byggingen på selve fortet. Det kan imidlertid se ut til at noen arbeidet også innenfor minefeltet/ på selve fortet. «Im Lager» kan også være leiren som OT hadde utenfor fortsområdet.

Når det gleder norske arbeidere, bør vi være oppmerksomme på at det ble innført en lov som forbød norske arbeidere ansatt i norske firma å si opp jobben sin hvis firmaet tok oppdrag for okkupasjonsmakten. Unntaket var hvis de kunne vise til at de behøvdes i jordbruk eller skogbruk. Det kan altså hende at nordmenn arbeidet der «med tungt hjerte». Gjennomgangen viser midlertid at det var svært få nordmenn som arbeidet med jernbanen på Melland fort.

I dette notatet nevnes det også at en av arbeidere flyktet. Det kan se ut til at dette var den eneste fra Kviterussland, men jeg trekker ingen konklusjon.

(Scannet dokument nr. 6)

Dokument nr 2, Situasjonen for arbeiderne, 17. august 1944:

Her går det fram at det er firmaet «Breit und Daub» som har ansvaret for jernbanebyggingen. Det oppgis at de har 130 mann i arbeid. Arbeiderne blir ofte såret/skadet, og det er stort behov for mer sanitetsutstyr. Dessuten ber de i dette notatet om lønn til et par arbeidere, som ikke har fått det, slik at arbeidet kan utføres i «ro og fred». De viser også til at røykkvoten til flyktninger, uvisst om det er den ene, som er nevnt tidligere, eller flere, bør komme de gjenværende arbeiderne til gode. Noen av arbeiderne har åpenbart ikke alle papirer helt i orden, og dette fører til at de ikke får byttet fottøy, noe som er helt nødvendig. Dessuten ber de om å få tilsendt aviser og illustrerte blad til «denne øya», og et par navngitte tyskere var blitt lovet å få lytte til radio, noe de hittil ikke har fått. Dessuten er det et stort behov for en skrivemaskin.

(Scannet dokument nr. 33)

Dokument nr 3: Mannskapsrapport, 29. august 1944:

Her rapporteres det at 137 mann arbeider i Breit und Daub, hvorav 105 er på byggeplassen. Det opplyses ikke om hva resten gjør.

Samme dag oppgis det at 149 personer er i arbeid, men dette er muligens i sum i både Breit und Daub og Milke. Milke har gjennom hele perioden kun ca 10 menn i arbeid. I hele arbeidsstyrken er 17 tyske, 123 fra Polen, 3 fra Latvia og 6 fra Norge. Dette er det høyeste antall nordmenn som jeg har funnet ved gjennomgang av samtlige dokumenter.

(Scannet 68)

Dokument nr 4: Situasjonen for arbeiderne, 30. august 1944

Her bes det om «Zusatzverpflegung» (de trenger mer mat m.m.) for arbeiderne i OT på Melland. Det framheves at forholdene ikke er noe særlig for de 136 arbeiderne der, de fleste polske. De arbeider tungt, med steinbrudd og håndbor. De har ingen mulighet til å kjøpe det de trenger, og det bes om at de får tilsendt det de trenger av «tilleggsbehov». Heil Hitler!

Samme dag oppgis det også at Breit und Daub har 137 arbeidere, hvorav 106 befinner seg på byggeplassen.

(Scannet dokument nr. 19)

Dokument nr 5: Mannskapsberetning 4. september 1944:

Dette er en mannskapsberetning fra firmaet Breit und Daub. De råder også nå over et mannskap på 137 personer. Av disse er 7 på sykehus, 6 er syke i leiren, 12 er på tjeneste i leiren og i kjøkkentjeneste, 6 er på reise, 90 mann er i arbeid i leiren og 1 har nattevakt. På byggeplassen er det kun 15 mann. (Det er litt vanskelig å forstå dette oppsettet. Hva menes med leiren, og hva med byggeplassen?).

I Milke arbeider 10 mann; 1 er syk, 2 er på ferie, 5 arbeider i leiren (im Lager) og 2 er på byggeplassen.

(Scannet dokument nr 11)

Dokument nr 6: Mannskapsberetning 31. august 1944

Dette er (også) en mannskapsberetning/Stårkemeldung fra Breit und Daub. Av 137 mann oppgir de at 102 er på byggeplassen, 7 er på sykehus, mens 8 andre må holde senga, 13 er i tjeneste i leiren, 5 jobber på kontoret og som kurerer, 1 er på tjenestereise og 1 er nattevakt. Igjen ser vi altså at noen er på byggeplassen, mens andre er i leiren.

Samme dato er 10 ansatt i Milke, og 5 av disse er å byggeplassen, 2 er syke, 2 er på ferie 1 er på reise.

(Scannet dokument nr 15)

Dokument nr 7: Krav om penger, 2. september 1944

Her sendes det et krav til firmaet «Hermann Milke» på Ørlandet om at lønn må utbetales til konto i bank i Trondheim. Det dreier seg om i alt 7409,88 norske kroner. Det minnes om at dette er et ansvar firmaet Milke nå har fått. Pengene er åpenbart ikke blitt innbetalt til rett tid, og det gjelder særlig for lønn til polske arbeidere. Dessuten sies det at det fortsatt mangler 2226,50 norske kroner i «Einsatzgeld» (Innsatspenger, men hva er det?), og disse må sendes med kurer til Melland.

(Scannet dokument nr. 48)

Dokument nr 8: Mannskapsberetning 6. september 1944

Breit und Daub har fremdeles 137 mann til rådighet, hvorav 104 er på byggeplassen. Milke har 10 mann til rådighet, 7 på byggeplassen, 2 er på ferie og 1 er syk.

(Scannet dokument nr. 41)

Dokument nr 9: Mannskapsberetning 10. september 1944

I Breit und Daub har nå, fire dager seinere) antallet sunket til 111 mann, hvorav 62 er på byggeplassen, mens 49 er enten syke (11), noen er på reise og noen er på tjeneste «im Lager».

Fra Milke er 7 på byggeplassen av et mannskap på 10. Dermed er det totalt 69 mann på byggeplassen.

(Scannet dokument nr. 30)

Dokument nr 10: Levering av varer fra Trondheim, 12. september 1944

Nå får de faktisk levert kontorrekvisita, slik som blåpapir, skrivepapir, blekk, notisbøker, konvolutter, linjal, blyanter og fjærpenn! Sendingen går fra Strindheim.

(Scannet dokument nr. 49)

Dokument nr 11: Rutiner for lønnsutbetalinger, brev datert 19. september 1944

Dette er et brev om lønningsrutiner. Lønn skal nå utbetales etterskuddsvis den 15. i hver måned, og med bakgrunn i innberetning. Det skal trekkes for flukt (i totalen, regner jeg med..) og for innleggelse på lasarett. Beretning sendes med kureer den 1. i hver måned.

(Scannet dokument nr 12)

Dokument nr 12: Tyveri, brev datert 28. september 1944

Tyveri! Dette er en melding til firmaet Breit und Daub fra byggeleder Kwcatkowski. Mens han var på tjenestereise i Trondheim, ble følgende stålet fra hans låste skap: 100 sigaretter, 3 flasker schnaps, 100 norske kroner, en sivil frakk og en OT-frakk. Noe av dette tilhørte to andre, som også var på tjenestereise. En navngitt person hadde nøkkel til skapet, og vedkommende ble dagen før anmelder kom tilbake, innlagt på lasarettet i Trondheim. Tyveriet er uten tvil (sterkt understreket) gjort av denne navngitte personen, og han bes tatt hånd om av «Schutzkommando in Drontheim».

(Scannet dokument nr. 9)

Dokument nr 13: Mannskapsberetninger, generell kommentar

Det skrives nå jevnlig rapporter om tilgjengelig mannskap, og fordelingen varierer. Flere ser ut til å bli engasjert i «Lageraufbau», muligens inne på fortet, eller utenfor, og noen blir sendt til Trondheim. Jevnt over er 12-13 av 138 mann er enten på

sykehus, eller syke «i leiren». Det går ikke fram hvor de er på sykehus, eller om «syke i leiren» betyr at de i lasarettet på fortet.

Etter hvert blir flere engasjert i noe som heter A.G. Bau Pommern, og da blir det færre på byggeplassen. Hva dette er, går ikke fram av papirene. Nå blir det også sagt om noen at de «hat nicht gearbeitet»/ har ikke arbeidet, uten at det oppgis noen grunn til dette. Om noen blir det også sagt at de «hat leicht gearbeitet»/har arbeidet «lett» (neppe positivt ment). Grunnene blir bare spekulasjoner.

På en ikke datofestet rapport blir timelønnene listet opp for de ulike arbeidergruppene og dermed også middellønn + fortjeneste for firmaene. Dermed ser det ut til at det beregnes et slags anbud på arbeidet, slik at det kan inngås en kontrakt. Deretter beregnes dette også i norske kroner, med overtidslønn og sosiale utgifter.

Dokument nr 14:

Dette er et ark med sidetall 5. Det kommer flere dokumenter seinere, og i ulik rekkefølge, men måtte bare ta dem i den scannede rekkefølgen. I den opprinnelige eska lå de sikkert litt hulter i bulter. Felles for disse dokumentene er at de inneholder arbeidsbeskrivelser og kostnadsoverslag for arbeidet med jernbanen. Arkene er inndelt i noe som kalles «posisjoner», hva nå det kan være, men det ser ut til at oppgavene er gruppert etter arbeidets art.

Dokument nr 14, side 5:

Pos.4: Makke opp matjord og torv- og myrjord ned til 25 cm og legge til side. Felle bjørkestammer. Rydde vekk undervekster og stubber. Dette skal de ha 98 Pfennig per kvadratmeter for.

Pos. 5: Jeg understreker at dette er litt vanskelig å forstå for meg.

Framstille baneunderlag inntil 2,5 meters banehøyde med stein/berg ved hjelp av boring og sprenging. Knuse, løsne og laste opp steinen. Transport med dumper (!) ca 100 meter. Laste av, løse steinen opp, bygge jernbaneunderlaget i oppmålt og bestilt tilstand. For 1 kubikkmeter, 17 RM, 57 Pf.

Pos. 6a: Lage voll av utvalgte steiner på jernbaneunderlaget, sette opp som utbedring til Pos. 5. For 1 kvadratmeter: 1 RM, 46 Pf.

Pos. 6 b: Legge et pukklag under laget med grus oppe på toppen av jernbaneunderlaget. Tillegg til Pos. 5. For 1 kvadratmeter: 0 RM, 98 Pf.

Pos. 7: Legge tung/fast grunn under foten av jernbaneunderlaget, eller ved snitt/Einschnitt (?), ved å ta til sides, løsne og legge opp. Transportere ca 100 meter, lesse av og legge på plass massen mellom berg for å fylle hullrom. Det måles i fjernet masse. For 1 kvadratmeter: 5 RM, 61 Pf.

Pos. 8: Framstilling av grus i 40 cm høyde i steinbrudd etter at jorden er fjernet. Løsne, laste opp. Legge foreløpige spor til transport, ca 150 meter, laste av, spa det opp på jernbaneunderlaget, fordele og lage grusgang på 15 cms høyde. På jernbaneunderlaget fylles det opp med grus til overkant av svillene når disse legges. For 1 kvadratmeter:14 RM,76 Pf.

Pos. 9 a: Der det har samlet seg vann ved jernbaneunderlaget, skal det graves veiter for avledning, og så planeres det til slutt. For ????: 1 RM,46 Pf.

Pos. 9b: Gjøre det samme ved å sprengte vekk stein. For ????: 6 RM,34 Pf.

Pos. 10: Legge jernbaneskinner med 60 cm sporvidde på svillene av tre, med 50 cm avstand. Transport av skinner og sviller, ca 1,5 km. Klinke nagler, legge, rette ut og bygge opp kurver. Tette rundt svillene med grus. For ????: 4 RM,75 Pf.

(Scannet dokument nr. 23. Det finnes et tilsvarende nr 72, men da med noen avvikende summer)

Dokument nr 15, side 6, datert 31. august 1944

Dette er en fortsettelse av samme tema.

Pos. 11: Installering av passasjer.

- a) Av framstilte 30 cm betongrør. Transport ca 150 meter. Mure over passasjen med utvalgte steinplater. For ????: 3 RM,50 Pf.
- b) Bygge tørrmurer 0,50X0,50. velge ut steiner som er egnet og dekke over med flate steiner. For ????: 6 RM,40 Pf.
- c) Montere rammer ved murverk av rundt treverk/tømmer 1,00X1,00 m. Stemme av treverket. For ????: 21 RM,25 Pf

(Scannet dokument nr. 67)

Dokument nr. 16, Beskrivelse av oppgaver

Dette inneholder en beskrivelse av det samme som står i dokument nr. 15.

Dokument nr. 17

Dette er den første avregningen av utført arbeid, slik det blir beskrevet i de forrige dokumentene regningen viser til anbud av 31.08.1944 og er fra firmaene Breit und Daub (Trondheim) og Milke (Ørlandet). Regninga er for lagring av materialer i månedene juni, juli og august.

Ellers følger regningen detaljert opp det som be beskrevet i anbudet med hensyn til grunnarbeid med jord og berg, etablering av jernbaneunderlag og passasje i stein/grus og treverk samt bygging av jernbanen. Altså Pos. 2-11 c. Totalsum: 89 641

RM,74 Pf. Det trekkes fra 9 641 RM,74 Pf for «garanti for fakturering», sannsynligvis et slags forskudd.

(Scannet dokument nr 71)

Dokument nr. 18:

Dette er en handskrevet kladd til dokument nr. 14.

(Scannet dokument nr. 24)

Dokument nr. 19:

Dette er en handskrevet kladd av resten av dokument nr. 14.

(Scannet dokument nr. 25)

Dokument nr. 20:

Dette er en handskrevet kladd av dokument nr. 15.

(Scannet dokument nr. 26)

Dokument nr. 21: Brev om manglende betaling

I brevet fra Breit und Daub bes det om utbetaling for «tilreise» for den siste transporten på Nr 2 226,50. Man ber om at utbetalingen skjer snarest mulig via den neste kureer. Mennene her ute har ikke mottatt noe, selv om de har vært underveis siden i juli. Heil Hitler!

Dokument nr. 22: Mannskapsrapport 2. september 1944

Denne dagen har Breit und Daub 137 mann til rådighet. Av disse er 87 på byggeplassen, 11 arbeider ikke, 7 er på sykehus, 6 ligger til sengs, 11 arbeider i leiren og på kjøkken, 5 på kontor og som kureer, 6 er på tjenestereise, 1 er nattvakt og 3 er på nattturnus.

Milke har fremdeles 10 mann, hvorav 5 er på byggeplassen, 2 er syke, 2 er på ferie og 1 er på reise.

(Scannet dokument nr. 13)

Dokument nr. 23:

Dette er et handskrevet dokument som er umulig å forstå.

(Scannet dokument nr. 18)

Dokument nr. 24: En flyktning!

Nr. 159 Gregorzyk, Stanislaw har flyktet, og han er fremdeles ikke funnet.

(Scannet dokument nr. 20)

Dokument nr. 25: Arbeidsoppgaver Pos. 11

Dette er arbeidsoppgavene i Pos.11 a,b,c som tidligere er beskrevet i dokument nr. 15, men her er det angitt timeforbruk, ikke kostnader.

(Scannet dokument nr. 22)

Dokument nr. 26: Dagskostnader og kostnader per måned

I dette dokumentet tas det utgangspunkt i 10 arbeidere i ulike «yrker», 1 diplomingeniør samt tyskere, kviterussere, polakker latviere med ulike typer oppgaver. Det settes da opp en kostnad per dag inkludert lønninger, overtid, sosiale kostnader, kontorkostnader osv. I sum blir dette en kostnad på 7000 Nkr per måned.

(Scannet dokument nr. 34)

Dokument nr. 27: Mannskapsrapport, udatert

Breit und Daub har 111 mann til rådighet, inkludert 19 mann fra Arg. Pommern. Av disse er 61 på byggeplassen, mens resten enten er syke (9), har leirtjeneste (7), arbeider på kjøkkenet (3), er på tjenestereise (3), operer som kureer (1), er på kontoret (5), har nattevakt (1) eller er satt til «lettere arbeid» (3), til sammen 50 mann.

Milke har også nå 10 mann, herav 7 på byggeplassen. 1 er på tjeneste i leiren, 1 er på kontoret og 1 er syk.

(Scannet dokument nr. 37)

Dokument nr. 28: Pos. 8-11

Dette er en kladd over Pos. 8-11, men den er vanskelig å tyde og er dessuten beskrevet tidligere.

(Scannet dokument nr. 38)

Dokument nr. 29: Pos. 9-11

Dette er et oppsett over Pos. 9-11, med beregnet timebruk. Dette er også beskrevet tidligere.

(Scannet dokument nr. 50)

Dokument nr. 30: Mannsrapport, udatert

Av 111 i Breit und Daub er nå 82 på byggeplassen, mens 8 av 10 i Milke er det samme. Det er vist til en kolonne på 26 mann som er reist til Trondheim, 1 tysker, 20 polakker og 5 til. For meg er det uklart om de har kommet eller reist.

(Scannet dokument nr. 52)

Dokument nr. 31: To mann mangler, brev datert 10. juli 1944

Brevet er fra Oberbauführer ved Melland fort til O:B:L: i Trondheim. «Da den siste transporten den 8. juli ankom, manglet to mann: 159 Stanislaus(w) Grzegorzcyk, født 20.04.25, og nr 33 Creslaw Bartlamiejezyk, født 15.6.25. Merk at nr 159 seinere ble angitt som «flyktet».

(Scannet dokument nr. 58)

Dokument nr. 32: Mannsrapport 11. juli 1944

Her dukker firmaet Breidebau opp igjen, og de har også den største mannskapsstyrken. Her er satt opp en oversikt med 5 kolonner på til sammen 82 mann. I tillegg har de tilgjengelig 19 mann og 3 jenter i leirtjeneste. Til sammen blir dette 104 «mann»: 1 tysker, 99 polakker, 3 latviere og 1 kviterusser.

Milke har nå kun 6 mann: 2 tyske, 2 polske og 2 norske.

(Scannet dokument nr. 59)

Dokument nr. 33: Pos. 7-10

Dette er en beskrivelse av oppgavene i Pos. 7-10; hva som skal utføres, tidsberegning og pris. Dette er også beskrevet i andre dokumenter.

(Scannet dokument nr. 85)

Dokument nr. 34: Beregning av middellønn for polakker

Det tas utgangspunkt i det som kalles utenlandstariff for polakker. Lignede beregning finner vi også i dokument nr. 48 (scannet nr. 35), med små forskjeller i beregningen. Dette var sikkert utgangspunkt for tilbud og krav.

(Scannet dokument nr. 86)

Dokument nr. 35: Mannskapsrapport, 1. september 1944

Det foreligger jo mange slike rapporter, f.eks. også fra 9. september (dok. 93, scannet nr. 8), og de stemmer stort sett godt overens, men nå er 98 mann på byggeplassen, mens det den 9. var 105. Antall syke varierer også. Nå er 16 mann syke.

(Scannet dokument nr. 87)

Dokument nr. 36: Kostnadsberegning for utførte oppgaver

Dette er en oversikt over oppgaver utført av ulike yrkesgrupper i leiren, f.eks. kokker, kureer, tolk, arbeid med ved m.m. Sosiale tjenester m.m. kommer i tillegg. Hver måned, utgjør kostnadene for disse arbeidsoppgavene 4500 Nkr, inkludert overtid.

(Scannet dokument nr. 91)

Dokument nr. 37: Mannskapsrapport 30. august 1944

Arbeidsstyrken er nå på 137 mann i Breit und Daub og fremdeles 10 i Milke. Arbeidsstyrken er med andre ord temmelig stabil. Jeg går ikke i detalj denne gangen, men hvor mange som er tilgjengelig på arbeidsplassen, henger ikke minst sammen med hvor mange som er syke.

(Scannet dokument nr. 93)

Dokument nr. 38: Får han sparken? Brev datert 1. august 1944

Dette er et brev, uvisst fra/til hvem. Det gjelder nr. 319 Kawalski, Czeslaw. Han blir tatt ut av tjeneste og skal begi seg til Trondheim. Lønnsutbetalingen avsluttes 3. august, og han får forpleining under reise en dag. Han skal melde seg på hovedkontoret i Trondheim 5. august kl 07:30.

Dokument nr. 39: Mannskapsrapport 13. juli 1944

Denne er nesten identisk med rapporten fra 11. juli, og denne gjelder også arbeidskraft tilgjengelig i firmaene Bredebau og Milke. Sum i Bredebau er nå 105 mann, mot tidligere 104. Milke hadde noen dager før 6 mann, mens de nå har 8, og for dem arbeider nå 3 nordmenn.

(Scannet dokument nr. 96)

Dokument nr. 40: Avtaleinngåelse og krav om betaling, brev datert 31. august 1944

Brevet er fra Breit und Daub til Milke. « I vedlegget oversender vi tilbudet og prisoverslag for byggeplass Melland. Alle spørsmål som dere måtte ha, ber vi om at blir tatt opp med oss før møtet med avdelingen for avtaler i OT, slik at vi kan ha en felles innstilling. Samtidig tillater vi oss å overlevere en overslagsregning og ber om at et bidrag på 80 000 RM helst omgående overføres til vår konto i Deutsche Bank, Stadtzentrale avdeling A, Berlin.»

(Scannet domument nr. 61)

Dokument nr. 41: Mannskapsrapport 9. september 1944

Som tidligere nevnt, foreligger det flere slike rapporter med få dagers mellomrom. Det gjelder også denne. Jeg gjengir den likevel: Breit und Daub oppgir å ha 111 mann til rådighet, og av disse er 62 på byggeplassen. 20 av dem er tilknyttet Arg. Pommern. 10 er syke, og ellers er resten i ulike typer tjeneste.

Milke har, som før, 10 mann. 1 er syk og 1 er på reise til Brekstad, der Milke har sitt kontor. Se også dok. nr 9 om det samme.

(Scannet dokument nr. 66)

Dokument nr. 42: Wiking byggekontrakt 3. oktober 1944

Dette er et brev til OT, Innsatsstab Midt Norge, avdeling for avtaler og regnskap fra Breit und Daub. De skriver at de i vedlegget (som mangler) sender den signerte kontrakten tilbake. Forutsetningen er en fullverdig finansiering og at kontoret i Warsawa oppfyller den delen som angår Polen. Jeg regner med at det gjelder tilgjengelig arbeidskravft.

(Scannet dokument nr. 73)

Dokument nr. 43: Rutiner ved sykmelding, august 1944

Her blir det i et notat gjort oppmerksom på at det ikke lenger finnes noen sykmeldingsskjemaer som skal brukes. Dette bekrefter Rikskommisærens sykekasse. Stabslege er likevel forpliktet til å behandle «våre folk». Det er altså en feil av «denne herren» (legen) å hevde at det kreves et slikt skjema. Hvis han ikke aksepterer det, skal han ringe Rikskommisæren. Som en ivergang sender vedkommende likevel et par skjema og håper at denne saken nå har funnet sin løsning.

(Scannet dokument nr. 74)

Dokument nr. 44: Mannskapsrapport 5. september 1944

Nå er det igjen Breit und Daub som rapporterer, og de oppgir å ha 137 mann til rådighet. Av disse er 103 mann på byggeplassen. Resten er fordelt på syke (11) og menn i andre tjenester. Milke har, som før, 10 mann, hvorav 7 er på byggeplassen, 1 er syk og 2 er på ferie.

(Scannet dokument nr. 77)

Dokument nr. 45: Beskrivelse av oppgaver, 3. januar 1945

Brevet sies å skal inneholde beskrivelse av oppgaver. Oppdragsgiver er OT, tjenestegruppe Wiking. Utfører er firma herman Milke, byggebedrift på Ørlandet. Det er gitt tilbud om oppgaver til «underleverandør» av oppgaver, firma Briet und Daub, Darmstadt, med hovedkontor for Norge i Trondheim. Oppdraget gjelder jernbanebygging på øya Melland.

(Det er ikke gitt ytterligere beskrivelser, sikkert fordi det lå i et annet dokument/vedlegg)

(Scannet dokument nr. 78)

Dokument nr. 46: Prisutvikling for ulike Pos., datert 29.12.1944

Dokumentet har tittelen «Prisutvikling for jernbanebygging på Melland».

Det inneholder en oppdatering av priser knyttet til oppgaver for «Pos.4, 5 og 6», jf tidligere dokumenter. Her er det brukt noe mer tid enn forutsatt.

Pos. 4: Fjerne matjord og torv eller myr inntil 25 cm, lagre en tid og frakte bort inntil 100 meter.

Pos. 5: Rydde vekk stubber og rester av røtter på inntil 15 cm i omkrets.

Pos. 6: Framstilling av jernbanefundamenter på inntil 2,5 meters høyde med snitt eller inngraving i berg med boring, sprenging, knusing, opplasting og transport inntil 200 (?lfdm), laste av og bygge opp med nøyaktighet. Innsatsgruppe 4, delvis boring med maskiner. Så kommer definert timebruk for hver type boring, inkludert skjerpning av redskaper og rengjøring av borehull. Knusing av stein og opplasting av trillebærer og transport med handemakt. Materialene som tippes av må også ordnes med, og kompressorene må betjenes. Deretter følger noen spesifikasjoner som er verre å forstå for eg. Konklusjonen ser imidlertid ut til å være at det må plusses på et bruk av 14,40timer.

Så kommer nok et dokument, som er en fortsettelse av det over. Det angir oppdatert tidsbruk for resten av Pos. 6 samt for Pos. 7-10.

(Scannet dokument nr. 55 + nr. 65)

Dokument nr. 47: Merforbruk av utstyr i ulike Pos.

Dette er en fortsettelse av det forrige, men her er det en korrigerende av merforbruk av utstyr, dvs. sprengstoff, tennutstyr, pusse- og smøremiddel, råolje, borrestål og kull. Det dreier seg om et krav på 6,50 RM.

(Scannet dokument nr. 44)

Dokument nr 48: Middellønn for byggeplass Melland, utenlandstariff for polakker.

Her er også de to polakkene i firmaet Milke regnet med. Dermed dreier det seg om 4 «hjelpessere», 4 fagarbeidere, 27 andre fagarbeidere, 30 halvfaglærte, 35 hjelpearbeidere og 4 ungdommer. I sum blir dette 79,52 RM. Dette deles så på 100 (4 ungdommer er kanskje ikke med), dvs. 0,80 RM. Så legges det til en «Leistungsfaktur», dvs effektivisering eller en slags akkord for polakker og sosiale kostnader. Dermed blir gjennomsnittslønnen 1,22 RM. Allmenne forretningskostnader er et tillegg på 16,2 %, dvs. 0,29 RM per time. Dette danner så grunnlag for krav fra firmaene.

(Scannet dokument nr. 35)

Dokument nr. 49: Utenlandstariff for polakker

Dette er det samme som dokument 48, men med unntak av de 16,2 % i forretningskostnader.

Dokument nr. 50: Totalkostnader for ulike Pos.

Dette er det samme som står i dokument nr. 14, men her er totalkostnadene for hver «Pos.» regnet ut.

Dokument nr. 51: Mannsrapport 4. september 1944

Det foreligger allerede en tilsvarende oversikt fra samme dato. Der oppgis det at man har 137 mann til rådighet, mens man her oppgir 138 mann. I tillegg er det ikke nøyaktig samsvar i type oppgaver som mennene i Breit und Daub er satt til.

(Scannet dokument nr. 79)

Dokument nr. 52: To mann mangler

Dette er et håndskrevet notat om det samme som er nevnt i brev av 10. juli 1944, dokument nr. 31 (scannet nr 58) og dokument nr.24 (scannet nr. 20).

(Scannet dokument nr. 80)

Dokument nr 53: Tidsbruk for ulike Pos.

Dette er det samme som er beskrevet i dokument nr. 14, men her er tidsbruk angitt.

(Scannet dokument nr. 10)

Dokument nr. 54: Tidsbruk for Pos. 5/6-10

Dette er en fortsettelse av dokument nr. 14 og 53, med tidsbruk angitt for Pos. 5/6-10.

Dokument nr. 55: Tidsbruk for Pos. 11

Dette er det samme som dokument nr. 15, men med tidsbruk for de angitte oppgavene i Pos. 11.

Dokument nr. 56: En fortsettelse av dokument nr. 55

Dette er en videreføring av dokument nr. 55.

Dokument nr. 57, Etterkalkulasjon for Pos. 3-12, 22.12.1944:

Dette er et oppsett over regnskap for de ulike arbeidsoppgavene angitt i Pos. 3-12, som beskrevet i tidligere dokumenter. Under Pos. 12 er det oppgitt bruk av 59 881 kg stål. Kravet er på 86 505, 83 RM.

(Scannet dokument nr. 47)

Dokument nr. 58: Krav om utbetaling, 15. desember 1944

Dette er et brev til Arg. Pommern med krav om utbetaling for utført arbeid 1.10. – 18. 11. 1944. Kravet spesifiseres med lønn for polske arbeidere + sosiale kostnader og gevinst. Kravet er på 11 100,77 RM. Pengene skal overføres til Rustningskontoret, Berlin Tirpitzufer(strand) og komme Breit und Daub i Darmstadt til gode.

(Scannet dokument nr. 81)

Dokument nr. 59: Timeforbruk for 5 måneder

Her finner vi en oppstilling av timeforbruk. Juni: 27 417 timer, juli: 21 260 timer,

august: 27 417 timer, september: 25 127 timer og oktober: 9 605 timer Sum: 86 115 timer

Så følger et oppsett over hvordan timene fordeler seg på de ulike opp gavene:

Byggeplassutstyr: 5 459 timer

Kompressorarbeid: 3 581 timer

Jord- og skogsarbeid: 470 timer

Leirtjeneste: 9 016 timer

Arge Pommern (et firma): 6 801 timer

Nedrigging av byggeplass: 707 timer

Su: 26 034 timer

Resten skjønner jeg ikke helt, men det ser ut til å være et oppsett mellom hva som inntil oktober 1944 er utført, satt opp og det som ligger i anbudet at skal utføres.

(Scannet dokument nr. 16)

Dokument nr. 60: Avregning for Melland, 15. desember 1944

Dette er nok en avslutning av dokument nr. 59. Det er en regning for utlegg til lønn for polske arbeidere for tiden 1.10-18.11.1944. Dette utgjør et krav på 8 32,60 RM. Så kommer et tillegg på 22 % i kostnader for sosiale kostnader, utgifter og gevinster + tilleggskostnader. Sum: 11 100, 71 RM. Pengene skal overføres til bankkonto i Berlin og komme firmaet Breit und Daub i Darmstadt til gode.

Dokument nr. 61: Regning datert 01.11.1944:

Dokumentet er fra firmaet Herman Milke i Oslo. Det vises til et vedlegg som ikke ligger her. Det ser ut til å dreie seg om regninger og beregninger. Det kan ikke dreie seg om det samme som i tidligere dokumenter, for datoen stemmer ikke, men det skal gjelde for tegninger over jernbanebygging.

(Scannet dokument nr. 53)

Dokument nr. 62: Lønnsutbetaling, 17.10.1944

Her står det følgende: «Hvis noen ikke kan signere med navnet sitt når lønnen mottas, skal han signere ved bruk av tre kryss, og så skal en annen person signere ved mottak.» Heil Hitler! Breit und Daub

(Scannet dokument nr. 1)

Dokument nr. 63: Lønningsliste

Dette er en oversikt, håndskrevet og vanskelig å tyde, men det er en lønningsliste for juli, august og september. Det er oppgitt 16 navn som er vanskelig å tyde. Ett er leselig, sannsynligvis fordi det er enkelt: Jackobsen.

(Scannet dokument nr. 21)

Dokument nr. 64: Umulig å tyde

Dette er et håndskrevet kladdemark med tall som er umulig å tyde.

(Scannet dokument nr. 32)

Dokument nr. 65: Regning med kommentarer, datert 07.oktober1944:

Dette er et brev fra firmaet Breit und Daub, Darmstadt. Brevet er skrevet til hovedkontoret i Trondheim fra kontoret i Oslo. Brevet gjelder «Faktura Melland». I vedlegget skal det også ligge et brev fra firmaet Milke, datert 06.10.1944.

Sluttregningen kan nå legges fram for en navngitt person, Herr Kwiatkowski (dalig leder på Melland?). Alle lønninger er medregnet, også dem fra firmaet Milke. Det settes inn/legges til forretningskostnader «ohne Wages»/uten risiko på 13,5 %. Kostnadene for oppsett av byggeplass er separate på grunn av de daglige rapportene eller allerede etablerte godkjennelser og for å beregne middellønn i firmaet Milke i Pos. 1. Kostnadene for arbeidskraft fra leiren er pga beretningen om dagslønn satt opp og føyes til tarifflønnen med 20 % til OT. Ubrukt arbeidskraft beregnes OT direkte.

Tilleggsliste for innsats av gifte personer og lønn for militære beregnes til OT uten tillegg. De timene som kom i tillegg i Pos. 11 og 12, for mellomtransport etc, er lagt inn i dagslønnene eller i kostnadene for etablering av byggeplassen.

Oppbyggingen av byggeplassen er beregnet særskilt til firmaet Milke, hvis det ikke gjelder Arge Pommern. På grunn av de manglende timene i dagslønnrapporten, skal det beregnes 25 % tillegg for AP. Med bakgrunn i dette utkastet til regning gjør Herr Kw. En gjennomgang, der han inkluderer de påbeløpte totaltimene som er innberettet.

Siste del av dokumentet er brettet og ikke til å forstå.

(Scannet dokument nr. 62)

Dokument nr. 66: Regning, fortsettelse av forrige dokument

Dette er den andre delen av dokument nr. 65, altså et brev fra Breit und Daub, her oversatt:

«Lønningslistene for leiren skal settes opp særskilt. Adkomsten beregnes separat direkte til OT med foreløpig 11 % i selvkost. Regningen til Milke går til Oslo, og om mulig via meg. Kontrakten kan først etter kvalitetssikring av sluttgjennomgangen bli signert. Derfor haster dette nå. Det er nok med en rågjennomgang.»

Heil Hitler! Breit und Daub

(Scannet dokument nr. 75)

Dokument nr. 67: Vedlegg til dokument nr. 65, 6. oktober 1944

Dette er vedlegget fra firmaet Milke som er omtalt i dokument nr. 65. Det er skrevet i Westfalen i Tyskland. Her viser de til firma Breit und Daub og ber om en overføring på 55 000 RM til deres konto i Deutscher Bank Berlin. De viser til at de er underleverandør på byggeplassen på Melland. Heil Hitler!

(Scannet dokument nr. 51)

Dokument nr. 68: Oppgavefordeling mellom firma

Leistungsverzeichnis , altså fordeling av oppgaver mellom firmaene Breit und Daub, Trondheim/Strinda og firma Hermann Milke K.G., Oslo/Kirkegata 7.

Dette gjelder arbeid som skal gjøres i forbindelse med jernbanebygging på Melland, men ytterligere konkretisering foreligger ikke her.

(Scannet dokument nr. 36)

Dokument nr. 69: Middellønn for ulike yrkesgrupper

Dette er en oppstilling av middellønn for de ulike yrkesgruppene på Melland.

Yrkesgruppene som nevnes er: Boremester, maskinfører, sprengingssjef, polerer, hjelpepolerer, fagarbeidere, lærlinger, hjelpearbeidere og ungdommer. De ulike yrkesgruppene har ulik timelønn. Lønnen legges sammen og deles på antall arbeidere. Gjennomsnittslønnen legges til grunn for kostnadsberegning.

Det er 3 tyskere og 2 nordmenn, mens resten av de 104 er polakker. Så beregnes timebruk og lønnskostnader + sosiale kostnader på 8,05%. Overtid beregnes også: 9 % for polakker, 10 % for nordmenn og 8,2% for tyskere. Slik kommer de fram til totalkostnader. Dette ser ut til å være første gang nordmenn er nevnt i en slik beregning.

(Scannet dokument nr. 43)

Dokument nr. 70: Utgifter og mannskap knyttet til Pos. 1 og 2

Dette er en oversikt over Pos. 1 og Pos. 2, og disse er vel ikke beskrevet i tidligere dokumenter. Når det gjelder Pos. 1, venter man på nærmere avklaring fra «Einsatzgruppe Wiking, Oslo» for å kunne gjøre nærmere vurderinger. Derfor er det mest her, og ingen sluttsum.

Når det gjelder Pos. 2, er saken annerledes. Under a) framstilles lønningene til de ulike arbeiderne. Lederen er diplomingeniør, og han skal ha en totallønn på 975 RM. Nasjonalitet er ikke oppgitt. Så følger tre byggeledere, to latviere og en tysker, med henholdsvis 634 RM, 486 RM og 486 RM i lønn. Så dukker dette yrket «polier» opp igjen, denne gangen en tysker. Videre to teknikere, en bygningskontorist og en kjøpmann fra firmaet Mike. Den siste er en nordmann, men ellers er det to latviere, 2 tyskere, 1 fra Kviterussland, 2 polakker, 1 nordmann og 1 uten oppgitt nasjonalitet. Lønnen blir tillagt sosiale «byrder». Dertil kommer materialkostnader. Totalsummen blir anslått til 5973,25 RM per måned.

(Scannet dokument nr. 3)

Dokument nr. 71: Kostnadsoverslag for Pos. 3-6

Oppgavene er tidligere beskrevet i dokument nr 14 og 46. Jeg finner ikke beskrivelse av Pos. 3 tidligere , og nummereringen er nå ganske forvirrende. Her blir oppgavene beskrevet, slik de tidligere var i Pos. 4. Resten av dokumentet ser også ut til blande sammen de ulike Pos. Derfor oversetter jeg ikke det som står her fordi det bare skaper forvirring uten å tilføre nye opplysninger.

(Scannet dokument nr. 56)

Dokument nr. 72: Oppgaver Pos. 7-10

Dokumentet inneholder en beskrivelse av oppgavene i Pos. 7-10, slik vi finner det i dokument nr. 14. Sum på timer og kostnader kan imidlertid variere, og det som tidligere ble beskrevet i Pos. 1, er nå blitt Pos. 9.

Dokument nr. 73: Oppgaver Pos. 10 b-12

Dette er en beskrivelse av Pos. 10 b og c – Pos. 12. Det som tidligere, i dokument nr. 15, ble beskrevet som Pos. 11, er nå blitt Pos. 10 a.

Dokument nr. 74: Oppgaver Pos. 11 og 12, 17. september 1944

Dokumentet er fra Firma Milke. Også her er tidligere oppgaver beskrevet som i tidligere dokumenter, men nummerering er noe endret. Det betyr neppe så mye, men Pos. 11 har fått et innhold som ikke er nevnt tidligere. Her skal det lastes sviller og treverk fra skip ved kai og deretter stable og lagre i nærheten av kai i 12 timer. Dette

innebærer at nå er arbeidet kommet lenger, kaien er ferdig og de første lastene fra skip ankommet.

Pos. 12: Laste følgende fra skip ved kai: Stål, skinner, faner (? Laschen) og skinnenagler. Deretter transport inntil 100 meter og stable i nærheten av kai i 14 timer.

De andre materialene, som sementrør, kull, sprengstoff og brensel, blir skaffet etter bestilling.

(Scannet dokument nr. 17)

Dokument nr. 75: Regning for utført arbeid

Dette er en faktura for ansatt personale i firma Milke på Melland. Regningen er for arbeid utført i tre måneder og gjelder for personale som har med sprenging å gjøre + en kjøpmann. Det er tre tyskere, tre nordmenn og 2 polakker. Lønnskravet for tre mnd er på RM 8 672, 78. Det er noe redusert pga et uhell den 16. august (Pos. 4), der noen falt ut av tjeneste og pga 120 timer med sykdom (Pos. 6).

(Scannet dokument nr. 76)

Dokument nr. 76: Wiking byggekontrakt 3. oktober 1944

Dette dokumentet er et brev til O.T. fra firma Breit und Daub. I overskriften går det fram at det gjelder Wiking Byggekontrakt.

«I vedlegget sender vi den underskrevne kontrakten tilbake under den forutsetning at kostnadene knyttet til å skaffe arbeidskraft legges til.»

I følge kontoret i Warsawa, via O.T.-sentralen... så er det noe med det som kalles «Polenkontrakten» (Det er muligens vanskelig å få tak i folk?) Ellers blir regningen for samtlige lønninger sendt til godkjenning via driftspersonalet. Heil Hitler!

Dokument nr. 77: Byggekontrakt og betingelser, brev datert 28. september 1944

Overskrifta forteller at dette er en avskrift. Brev er fra O.T., innsatsgruppe Wiking i Trondheim til firma Breit und Daub.

Her oversendes byggekontrakten og oppdragsbetingelser i 3 eksemplarer for underskrift. Denne kontrakten gjelder til 01.10.1944 og inntil dags dato ved utført arbeid. Det arbeidet som blir utført ved hjelp av ansatte i firmaet Milke, blir beregnet gjennom dette firmaet.

Det skal også gjøres oppmerksom på at ingen lønnskostnader fra denne byggeplassen i kategori selvkostnader kan føres opp. Fra 1.10.1944 vil samtlige oppgaver i arbeidskontrakten bli avsluttet. Tilsvarende tilbud over arbeidsoppgaver kan legges så legges fram. Denne kontrakten vil så etter retningslinjene til innsatsgruppe Wiking bli avsluttet fra 5.2.1945. (Det står 1944, men det er neppe riktig).

(Scannet dokument nr. 57)

Dokument nr. 78: Hjemmebetaling for familier som bor i riket, datert 5. oktober 1944

Dette er et brev fra hovedkontoret til firma Breit und Daub i Trondheim. Det har overskriften: «Hjemmebetaling for familier som bor i riket».

«I lengre tid har arbeidere meldt seg ved mitt kontor, da deres familier bor i Riket, med bønn om at deres lønninger må bli sendt til deres familier. Jeg har allerede snakket med herr Bächle om dette og har fått lovnad fra han om at disse pengene kan overføres til familiene. Da disse arbeiderne nå har fått brev, der familiene gir tilbakemelding om at de ikke har mottatt pengene, tillater jeg meg enda en gang å be om at det blir ordnet opp i dette, slik at utilfredsheten som nå hersker blant arbeiderne, kan opphøre.»

Så oppgis navn og adresse til 3 pårørende til respektive Andreas Bronislaw, Boczewski Stanislaw og Polkowski Ebignier, og til tross for navnene, så er de bosatt i Tyskland.

(Scannet dokument nr. 82)

Dokument nr. 79: Mer om hjemmebetaling

Dette er en fortsettelse av dokument nr. 78. Her oppgis ytterligere 5 slike pårørendenavn og adresser, dit man ønsker lønna si overført.

(Scannet dokument nr. 40)

Dokument nr. 80: Mer om hjemmebetaling

Dette er en oversikt som henger sammen med de to forrige dokumentene. Det lister opp navn på 8 arbeidere, og til hver arbeider knyttes en pårørende og deres adresser. Under hvert navn står det hvor mye som overføres til pårørende, fra 200 til 400 RM. Under ett av navnene står det «ingenting».

(Scannet dokument nr. 60)

Dokument nr. 81: Militærlønn, brev datert 2. oktober 1944

Dette er et dokument med overskriften «Militærlønn», men det kommer ikke fram hvem mottaker er.

Det vises til en beregning datert den 28., der vedkommende i henhold til kvittering datert 26.9.1944 skulle ha fått betalt Kr 8 816. «Etter å ha trukket fra det De allerede har fått, Kr 8 407,41, får De en rest på Kr 408,59, og IKKE 398,50, slik De har angitt. Heil Hitler! Breit und Daub»

(Scannet dokument nr. 41)

Dokument nr. 82: Navneliste

Dette er en liste med navn på 18 arbeidere på Melland. Alle navnene ses og høres østeuroeiske ut, men det er ikke en absolutt sannhet.

(Scannet dokument nr. 83)

Dokument nr. 83: Frastjålet ryggsekk

Dokumentet har overskriften «Bekjentgjøring», og det er datert 1. oktober 1944.

«Vi bekjentgjør herved at vår kurer, Stassak, under transport fra Melland og hit ble frastjålet en ryggsekk med all post. Det er sannsynlig at pakken til Herr doktor Josef var deriblant.»

(Scannet dokument nr. 95)

Dokument nr. 84: Oversikt over ansatte 28. september 1944

Dette er et brev fra Breit und Daub i Trondheim. Oversikt over ansatte:

«Vedlagt oversender vi en navneliste over

- 1) Ansatte i Arge-Pommern: 43 mann
 - + 1 lokfører
 - + 1 brenner (? Heizer)
 - = 45 mann
- 2) For ABL (?)- Melland: 10 ansatte + 2 kokker (kvinner) i leirtjeneste.»

(Scannet dokument nr. 88)

Dokument nr. 85: Navneliste over ansatte i Arg. Pommern 28. september 1944

Dette oppgis å være en oversikt over de 45 ansatte i Arge-Pommern på Melland, jf dokument nr 84. Så følger navnene på alle de 45 ansatte.

(Scannet dokument nr. 92)

Dokument nr. 86: Navneliste over ansatte i ABL 28. september 1944

Dette er en liste over ansatte i ABL på Melland, jf dokument nr 84, og de oppgis å være «i leirtjeneste». Listen inneholder 12 navn, de 10 første synes å være østeuropeiske, mens de to kokkene har tyske navn: Marthe Schulze og Susanne Treppte. De kan selvsagt også være fra f.eks. Østerrike.

(Scannet dokument nr. 5)

Dokument nr. 87: Arbeidskraft sendes til Melland, brev datert 25. september 1944

Her blir det klart hva Arg – Pommern er, nemlig Arbeitsgemeinschaft Pommern, Einsatz Wiking. Brevet er skrevet til Breit und Daub i Trondheim, og temaet er byggeplassen på Melland.

«Her bekreftes en samtale mellom herr Rosenow og deres Herr Bechtele om innsats og faktura gjeldende Byggeplass Melland.»

Her sies det at firma Arg- Pommern straks stiller 45 mann til rådighet, bygningsarbeidere, leirarbeidere og to tyske, kvinnelige kokker. «Beregningene vil følge den dagen de settes i arbeid. Vi ber om at faktura sendes inn hver måned. Beregningene følger de gjeldende lønnssetningene med et tillegg på 25 %, 3 % for reserveringer (depositum?), altså 22 % i tillegg. Når det gjelder faktura for leirpersonalet og de to kokkene, tas det direkte med O.T. Vi ber om en bekreftelse på dette skrivet. Heil Hitler!» Underskrevet av Arbeitsgemeinschaft Pommern og Einsatz Wiking

(Scannet dokument nr. 31)

Dokument nr. 88: Firmastempel, brev datert 26. september 1944

Dette er et brev til Herr Ingeniør Kwiatkowski, byggeplass Melland, og temaet er firmastempel.

«Vi overrekker Dem, for vår byggeplass, et firmastempel og bemerker følgende, at dette BARE skal benyttes av Dem personlig. Det er ikke tillatt å gi det til noen andre. Heil Hitler!»

Stempelet bekreftes mottatt med underskrift.

(Scannet dokument nr. 90)

Dokument nr. 89: Ønske om tilleggsforpleining, 26. september 1944

Dette er et brev til O.T.- leirforpleining på Charlottenlund i Trondheim.

«Vi ber om tillegg i forpleiningen for vår byggeplass Melland for 111 mann.»

Her ber de om sigarettpapir, fyrstikker og noe som er umulig å lese, men som har noe med sko å gjøre, fordi det i løpet av 4 måneder ikke har vært mulig å få tak i noe av det de har ekstra behov for. Heil Hitler!

(Scannet dokument nr. 2)

Dokument nr. 90: Nagler til skosåler, 23. september 1944

Dette er et brev til Ausrüstungskammer, altså forrådslageret på Strinda i Trondheim.

«Vi ber om å få overbragt nagler til skosåler. Heil Hitler!»

(Scannet dokument nr. 46)

Dokument nr. 91: Behov for førstehjelpsutstyr, brev datert 14. september 1944

Dette er et brev til O.T., driftsstaben Midtnorge, akuttlegen, Trondheim. Tema: Byggeplass Melland.

«Den 31.08.1944 sendte vi Dere skriftlig følgende og ordrett:

Vi ber om å få tilsendt et førstehjelpsskrin for vår byggeplass Melland. Her er det 136 arbeidere, som hovedsakelig arbeider med sprenging av berg. Øya Melland har bare en til to ganger ukentlig mulighet til påfyll av hva vi måtte ha behov for, så det er ubetinget nødvendig at et førstehjelpsskrin er tilgjengelig på byggeplassen. Vi ber om snarlig overlevering. Heil Hitler!»

(Scannet dokument nr. 4)

Dokument nr. 92: Mannskapsrapport 7. september 1944

Dette er et oppsett over mannskapsstyrken til Breit und Daub + Milke denne dagen. Breit und Daub har 137 mann til rådighet, mens 5 er på sykehus og 5 er syke i leiren. Ellers er de fordelt på leirtjeneste (7), kjøkkentjeneste (4), tjenestereise (5), kurer (1), kontorarbeid (4) og nattevakt (1). 105 av 137 er på byggeplassen.

Firmaet Milke har bare 10 mann til rådighet, og her er 1 syk og 1 er på kontoret.

Under anmerkes det at 23 mann bare har arbeidet fram til middag. (Pga misnøye?).

(Scannet dokument nr. 8)

Dokument nr. 93: Transport av menn til Melland 18. august 1944

Dette er en meddelelse om en transport av 21 mann den 18.08.1944, og den er datert 6.09.1944.

Det ser ut til å være et svar på en telefonoppringing samme dag, og den blir referert til som «Ihre Reklamation»/deres klage. Her blir det fortalt om en lukket transport med 100 mann, som var på vei fra Oslo til Narvik. Det sies at firmaet Breit und Daub tok ut 21 mann som var ment for Melland. «Transportføreren hadde totalt bare en navneliste og tok denne med til Narvik. Vi er altså ikke i stand til å sende en liste over

de som kom hit. Vi meddeler imidlertid at det alt i alt ikke dreier seg om 21, men om 23 mann, som var med i transporten til Melland den 18.8.1944. Dette har også vært et tema med Herrn Kwistkowski for noen dager siden.»

(Scannet dokument nr. 14)

Dokument nr. 94: Overføring av arbeidskraft fra Breit und Daub til Arg. Pommern

Brev til Arg. Pommern, Trondheim, fra Breit und Daub, datert **6.09.1944**. Tema: Byggeplass Melland.

«Vi beklager at De i går ikke hadde anledning til å nedtegne skriftlig det vi be enige om muntlig når det gjelder byggeplass Melland. Vi bekrefter derfor vår overenskomst som følger: Vi lar 40 hjelpearbeidere med 2 spesialarbeidere g 1 bygningsleder være igjen på Melland og overtar gjennomføringen av enkelte delprosjekter som underprosjektør. Spesielt overtar vi aktiviteten ved havna og transporten så vel som avlasting og stabling av bygningsartikler på byggeplassen. Dessuten vil det bli utført grunnarbeid/steinarbeid ved forsyningslagerne. Dessuten vil våre arbeidere stå til Deres disposisjon, hovedsakelig med betongarbeid. Når våre arbeidere ikke benyttes til arbeidsoppdrag, beregnes vi med dagslønner for dette. Foruten dette trekker vi etter ønske leirpersonell tilbake. De vil gjøre oss kjent med oppdragspris for enkeltprosjekter, som vi selv utfører, og vi vil være takknemlig for en snarlig overlevering av tjenestelister..

De små redskapene på byggeplassen blir stilt fullstendig til Deres rådighet. Vi ser derfor fram til et tillegg for dette på 3 %. Når det gjelder de store redskapene, foreslår vi at faktureringen går via Dem. Hvis v skal stille med personell til drift av lokomotivet, trengs det en nærmere avtale mellom oss, hvem som bærer ansvaret for redskapen, og som følge av dette tar regningen.

Denne avtalen kan tre i kraft ved at hjelpearbeiderne stilles til rådighet og ved at de ikke trengs av firmaet Milke til oppgaver der. Avtalen trer i kraft når arbeidskraften tas i bruk.»

(Scannet dokument nr. 89)

Dokument nr. 95: En fortsettelse av dokument nr. 94

«Vi ber vår byggeleder Kwiatkowski og vår byggeleder Maar på byggeplassen om snarest å overgi arbeiderne, slik at vi kan foreta en fordeling av arbeidskraft.

Fakturering for gjennomført arbeid går via vårt hovedkontor i Trondheim, og vi ber om at de fastsatte beløp blir overført til vår bankkonto i Deutsche Bank, Statssentral, Berlin. Militærlønningene går helst via Dem på grunnlag av en innsendt liste fra oss. Hvis militærlønn for enkelte følger som forskudd, vil disse beløpene bli trukket av oss.

Vi håper at vårt samarbeid i gjensidig forståelse vil gå godt.

Heil Hitler! Breit und Daub, Trondheim.»

(Scannet dokument nr. 28)

Dokument nr. 96: Transport av menn fra Polen til Melland

Transportliste fra Polen.

Dette er en oversikt over 14 polakker som ble transportert av Breit und Daub fra Polen til Melland. Den er ikke datert. Den inneholder 14 navn, med fødselsdato og -år samt hjemsted. De fleste er fra Warszawa.

(Scannet dokument nr. 64)

Dokument nr. 97: Uforståelig dokument

Dette dokumentet inneholder noen ubegripelige tall.

(Scannet dokument nr. 39)

Dokument nr. 98: Innbetaling

Her står det bare at det er innbetalt 10 000 Nkr til en bank i Trondheim den 6. august 1944. Så er dette bekreftet i Oslo den 29.12.1944.

(Scannet dokument nr. 70)

Dokument nr. 99: Kvittering

Dette er bare en enkelt kvittering der Hermann Milke har mottatt et beløp på 77, (RM,Nkr?) den 1. august 1944.

(Scannet dokument nr. 29)

Dokument nr. 100: Kvittering

Dette er en kvittering fra Milke på Brekstad den 12. august 1944. Det er et forskudd fra Breit und Daub på 6.474,75 (RM,Nkr?)

(Scannet dokument nr. 84)

Dokument nr. 101 Kvittering:

Dette er en kvittering fra firma Milke, mottatt for arbeidsinnsats av Stefan Dabrovski i tiden 20.6-31.7.1944. Den er belastet Breit und Daub.

(Scannet dokument nr. 69)

Dokument nr. 102: Kvittering

Dette er en kvittering fra mottaker Milke, denne gangen på Gardermoen, penger for utført arbeid i tiden 1.-31.8.1944 av samme mann som i dokument nr. 101.

(Scannet dokument nr. 27)